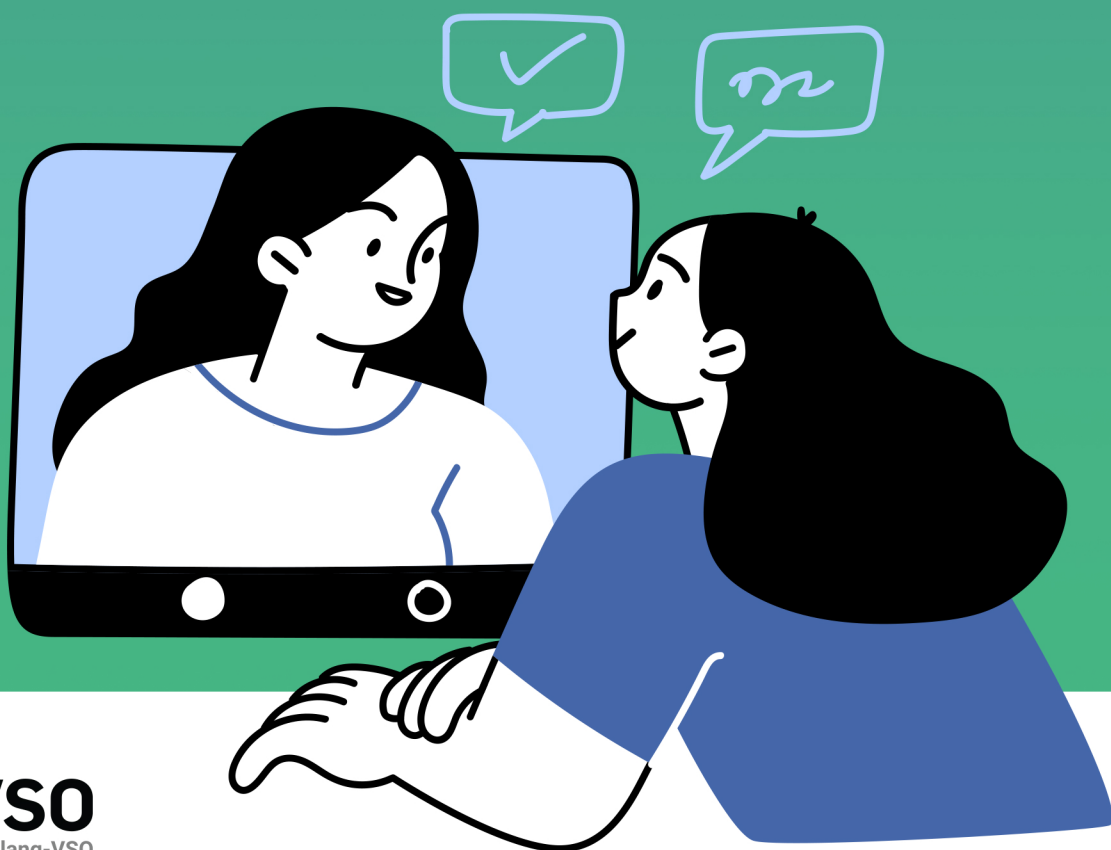

Position paper

Thuiszitters en Thuis- onderwijs

23 mei 2024

Inhoud

Verantwoording enquête thuiszitters LBVSO 2024	3
Inleiding	4
1. Waardoor is er een toename thuiszitters?	5
2. Gebrek aan aanbod leerlingen met autisme	6
3. Eenzaamheid, toegankelijkheid en architectuur	7
4. GPO, doorzettingsmacht en wetten	8
5. Rugzak en regie terug bij ouders en leerlingen	9
6. Onderwijsvernieuwingen schadelijk	9
7. Rommelpotje	10
8. Afstandsonderwijs investeren en informeren	11
9. Tussen wal en schip locaties en particulier onderwijs	11
Bijlage referenties en bronnen	12

Verantwoording

**Wij hebben een enquête uitgezet onder onze achterban: "LBVSO-thuiszitters enquête 2024".
Onder 1952 thuiszitters tussen 5-22 jaar. (Ouders hebben veelvuldig geholpen bij invullen).**

Aantallen en leeftijden:

677 tussen 5-12 jaar

942 tussen 12-18 jaar

333 tussen 18-22 jaar (waarvan 324 zonder startkwalificatie en 9 doorstroom naar hoger niveau)

Doelgroep participanten:

62% ASS

16% Neurodivergentie overig: ADHD, Dyslexie, Dyscalculie, ADD, Dysnomie, Dyspraxie, Hoogbegaafd, uitzonderlijk hoogbegaafd, hoogsensitiviteit

10% Beperkingen als: verstandelijk beperkt, ZML, NAH, visueel, gehoor

7% Chronisch ziek waaronder ook Longcovid

5% Zonder diagnose en vastgelopen in passend onderwijs

Vanuit onderwijs:

47% Uit speciaal onderwijs: sbo, so en vso

31% Uit regulier onderwijs: bo, praktijk en vo

22% Diverse locaties als: dagbesteding, thuiszitterstrajecten, particulier, residentieel en Vavo

Welke vorm van onderwijs heb je nodig/zou je willen?

29% Afstandsonderwijs eigen regie

23% Afstandsonderwijs via een school

21% Onderwijs op een school

18% Andere vormen van onderwijs eigen regie

9% Onderwijs op een andere locatie dan school

Schade door om passend onderwijs 'op maat' te krijgen en het thuis komen te zitten is groot:

60% Dalend zelfbeeld en onzekerheid, 23% Slecht slapen, 24% Burn-out en depressie, 65% Prikkelbaar, 34% Dalend vertrouwen in de mens en maatschappij, 63% Onzeker over toekomst, 71% Verhoogd stressniveau, 12% Eetstoornis, 16% Angststoornissen, 14% PTSS, 15% Psychoses, 53% Trauma's, 8% Zelfmutilatie, 54% Schooltrauma, 8% Suicidale gedachten en Suicidale pogingen.

Met toestemming en op verzoek van de ouders Ellen, Mink, Joeri en Kik, dragen wij dit document op ter nagedachtenis aan hun kinderen: Jelle en Fiene. Zij hebben moedig gestreden om maatwerkonderwijs te krijgen dat bij hen paste, en om de zorg te ontvangen die zij verdienden. De lange en moeilijke strijd, die niet altijd even eerlijk is verlopen en waarin hun ouders het moesten opnemen tegen veel weerstand en macht, heeft tragische gevolgen gehad, zoals de ouders stellen. Hun oproep is om een orgaan zoals GPO, doorzettingsmacht te geven, zodat afschuwelijke gebeurtenissen zoals deze in de toekomst voorkomen kunnen worden.

Citaten thuiszitters over oorzaken die thuiszitten veroorzaakte:

"Zakken voor je examens moet kunnen. Maar ze voeren de druk zo op dat niets meer lukt"

"MDO is de allergrootste grap. Iedereen druk pennen en er gebeurt niets. Niemand die bewaakt"

"Geen wet beschermt ons en onderwijs is geen recht als je anders bent. Je moet knokken als Rico"

Inleiding

LBVSO is dé belangenbehartiger voor de leerling en student met een beperking en of extra ondersteuningsbehoefte. Zij zitten op het SO, SBO, VSO, BO, VO, MBO-HBO-WO, Vavo, Residentieel en thuiszitters. Maar ook dagbesteding, thuiszitters trajecten, particulier onderwijs etc.

Bij LBVSO komen wij dus specifiek op voor die groep leerlingen en studenten die de allerminste kansen hebben op het succesvol doorlopen van een schoolcarrière en hierdoor een minder hoog toekomstperspectief hebben. Dus ook voor de thuiszitters die zogenaamd niet passen in het onderwijs en daardoor al vaak van jongs af aan niet meer mee mogen doen en het begrip 'kansengelijkheid' als een vierkoppig monster voelt. Vaak worden wij te laag ingeschat door het onderwijs waardoor wij links komen te liggen, en niet de aandacht krijgen die wij verdienen. En zo mist een leerling en student - wat meer kan - vele kansen. In realiteit vallen wij namelijk vaak tussen wal en schip bij het maar niet passend krijgen van passend onderwijs en vallen wij daardoor steeds vaker massaal uit. Ineens gedegradeerd van leerling naar de meest treurige stempel: 'thuiszitter'. Leerlingen en studenten die zijn uitgevallen en noodgedwongen zijn komen thuis te zitten bevinden zich vaak in de categorie met de zwaarste mentale welzijnsuitdagingen, en de benodigde hulpverlening en maatwerk onderwijs is vaak onbereikbaar. De problemen van deze doelgroep worden vaak verkeerd begrepen of toegeschreven aan de individuele leerling of student, in plaats van aan de omgeving die niet voldoende ondersteuning biedt. Het ontbreken van maatwerk ondersteuning leidt tot een gebrek aan kwalitatieve hulp en soms zelfs verergering van de mentale problemen. Niet voor niets zijn binnen deze groep schooluitval en psychisch lijden het hoogst.

En weet dat de cijfers van, 15.000 tot 30.000, hier staan voor kinderen en jongeren in Nederland die uitgesloten zijn van onderwijs, een grote groep waarvoor de komst van 'passend onderwijs' niet is gekomen. De wet passend onderwijs heeft nu juist legitimatie gegeven om kinderen buiten te sluiten en te mogen verstoken van onderwijs maar vooral verstoken van ontwikkelingsmogelijkheden en een mooi toekomstperspectief wat je elk kind en jongere in Nederland gunt. Om de kern van het probleem aan te pakken, moeten we eerst teruggaan naar de basis: de acceptatie van leerlingen en studenten met een beperking, extra ondersteuningsbehoeften en of anders onderwijsaanbod. Het is cruciaal dat de overheid, de maatschappij, scholen en instellingen ons eerst accepteren en voor ons voldoende gaan faciliteren. We ontvangen steeds meer signalen van leerlingen dat zij tegen het monster 'passend onderwijs' aanlopen, wat een negatief effect heeft op hun mentale welzijn en schoolaanwezigheid. Het is dan al vaak te laat voordat er adequate hulp wordt geboden. Je wordt namelijk niet van de een op de andere dag thuiszitter. Daar is een zwaar traject aan vooraf gegaan gepaard met veel discussies, onbegrip en onwelwillendheid of onkunde waarin de handelingsverlegen-kaart vaker wordt getrokken dan dat de leerling 'help mij kan' kan zeggen. Geen zak geld kan ons dan nog redden want er zijn eerst vele andere mentale en fysieke obstakels die weggenomen moeten worden eer wij weer aan onderwijs of afstandsonderwijs toekomen. Een vergeten groep is ook de leerling met long-covid die steeds meer oploopt en thuis komt te zitten. Ook zij behoeven aandacht.

Behoeften aan maatwerk worden niet erkend, resulterend in uitvallende leerlingen en studenten door gebrek aan toegang tot essentiële ondersteuning. Scholen falen vaak in het uitvoeren van beschikbare mogelijkheden, waardoor leerlingen worden verwaarloosd en door bureaucratische obstakels moeten navigeren voor maatwerk en zorg. Ze bewandelen een moeizame weg voor basisaanpassingen en ondersteuning, terwijl scholen soms kiezen voor onvoldoende onderwijsoplossingen met financieel gewin in gedachten. Dit leidt tot ontmoediging en thuiszitten als enige uitweg.

Citaat van thuiszitter:

"Elke instantie en programma is wel voorbijgekomen. Kennis mist en het maakte mij nog meer kapot"

1. Waardoor is er een toename thuiszitters?

Probleem:

De meeste thuiszitters wachten op een speciaal onderwijs plek of plek in het regulier met juiste ondersteuning en die zijn overvol^{i,ii}. Ook gebrek aan ondersteuning bij vervolgopleidingen leidt tot vroegtijdige uitval, met name onder VSO-leerlingen en eindigt 47% alsnog thuis en met een uitkeringⁱⁱⁱ. Er zijn talloze redenen voor uitval: overvolle overlegtafels, gebrek aan kennis over mogelijkheden, onwil bij samenwerkingsverbanden en scholen, verkeerde toepassing van wetgeving zoals WEC, Variawet en Doorstroomwet, Long Covid, gebrek aan maatwerk^{iv}, gebrekkige samenwerking tussen scholen en jeugdhulp, gebrekkig klachtensysteem, onveiligheid op scholen, pesten en discriminatie en onvrijwillig vrijstelling of vrijstelling waarbij het onderwijsaanbod niet van de grond komt. En vele initiatieven zoals de sprintkaart^v waar nog nooit iemand van gehoord heeft, maar ook gebruiksonvriendelijk is. Daarnaast worden leerlingen vaak van het ene naar het andere onderwijstype geschoven zonder passende ondersteuning. Maar ook lesuitval^{vi} inkorting van lesroosters, falend leerlingenvervoer, wisselende docenten, en gebrek aan passend lesmateriaal dragen bij aan uitval, evenals niet-inclusieve schoolomgevingen. Met ernstige schade als gevolg zoals omschreven onder 'verantwoording' (pagina 3).

De druk om normaal te presteren leidt tot ernstige prestatiedruk^{vii}, terwijl pesten onder leerlingen met een beperking of extra ondersteuningsbehoefte schrikbarend hoog is (10,8% tegenover 2,2%^{viii,ix}). Onveiligheid op scholen is toegenomen, waarbij zelfs jonge kinderen uit angst wapens meenemen naar school^x. Dit resulteert vaak in uitval, gemarkeerd door veelvuldige absentie en onterechte dreigingen van verwijdering en VT-melding, vaak gevolgd door diagnoses als schooltrauma. Uitval gaat samen met onderliggende problemen als eenzaamheid, depressie en angst, resulterend in complexe situaties met thuiszitters en rechtszaken. Ondertussen verslechtert de onderwijskwaliteit^{xi}, ondanks alle plannen vanuit het ministerie en politiek en is ingrijpen een vereiste^{xii}. Het passend onderwijs heeft een verwarrende situatie gecreëerd waarin niemand de leiding heeft of de verkeerde de leiding hebben.

Oplossingen:

Veel scholen zijn onbekend met de stappen die zij moeten nemen en welke wetten gunstig zijn voor deze leerlingen. Terwijl het vaak een simpele druk op de knop is^{xiii}. Vergroot ook het aantal beschikbare plaatsen in speciaal en regulier onderwijs met passende ondersteuning en bied betere begeleiding aan voor leerlingen met ondersteuningsbehoeften bij overgang naar vervolgopleidingen. Versterk handhaving en verruim de mogelijkheden op bestaande wetgeving en organiseer trainingen over rechten en mogelijkheden. Investeer in docentenopleiding en passend lesmateriaal. Stimuleer samenwerking tussen scholen en jeugdhulpverlening. Versterk klachtenafdelingssystemen. Creëer aparte functie bij SWV met expertise op vrijstelling om de leerling aan juiste onderwijsaanbod te helpen. En zorg voor sterke preventietraining bij de aankomende ouder en jeugdsteunpunten. Wij verwijzen u ook voor nog meer oplossingen naar ons inbreng voor de debatten: Mentale gezondheid 25-4, Veiligheid scholen 15-5, en ons dossier uit 2023 "Wanneer klagen pijn doet".

Ook zijn er een aantal onafhankelijke wetenschappelijke onderzoeken nodig om in kaart te krijgen hoeveel thuiszitters er nu daadwerkelijk zijn, en hoe alle TLV en andere geldstromen lopen? Of de leerling hiervoor wel afdoende onderwijs krijgt? Registratie en onderzoek vanuit leerplicht alleen is onrealistisch.

- **Naar echte cijfers thuiszitters:** Cijfers van thuiszitters komen maar niet boven tafel. Verplicht scholen en SWV tot overleggen van cijfers van thuiszitters, uitvallers, kinderen die onterecht zijn uitgeschreven en ook kinderen die staan ingeschreven maar zoek zijn in het systeem.
- **Naar alle TLV spookconstructies:** Bij externe projecten die overheids gelden of private gelden krijgen zoals: hand op hand onderaannemers constructies, ½ dag onderwijs voor heel TLV, opvang maar geen onderwijs krijgen, tussen wal en schip locaties, thuiszitterstrajecten, dagbehandeling in combinatie met schoollocatie, zorgboerderijen die onderwijs niet nakomen.

2. Gebrek aan aanbod voor leerlingen met autisme

Probleem:

Tussen de 20.000 en 30.000 leerlingen zitten thuis, waarvan 60% autisme heeft! Dit concluderen wij o.a. uit het recent verschenen onderzoeksrapport (embargo tot 20 mei 2024) "Als iedereen naar school kan behalve jij" van de Nederlandse Vereniging voor Autisme (NVA), waaruit blijkt dat 1 op de 6 leerplichtige kinderen met autisme (5-18) thuiszitter is. Uit een eerder NVA-enquête van 2021 blijkt dat destijds 10% van de kinderen met autisme in de leerplichtige leeftijd thuis zat. Hiermee is er dus sprake van een enorme stijging van 10% in 2021 naar 16% in 2024. En dan is de grote groep 18+ met autisme, wat thuiszit zonder startkwalificatie, nog niet eens meegenomen. Ons eigen onderzoek "LBVSO-thuiszitters enquête 2024" toont ook aan dat 62% autisme heeft, 16% neurodivergent is, 10% verschillende beperkingen, 7% chronisch ziek en 5% zonder diagnose vastloopt in passend onderwijs. Het aantal thuiszitters met autisme is dus aanzienlijk hoog en vormt de grootste groep. Het veelgenoemde cijfer van '15.000 thuiszitters is hoogbegaafd' is onjuist. Prevalentiecijfers van hoogbegaafdheid en autisme verschillen aanzienlijk: Autisme komt voor op 3% bij kinderen tussen 4-12 jaar^{xiv, xv}, en dit is een onderschatting, want veel mensen met autisme worden pas veel later of niet gediagnosticeerd. Huidig wetenschappelijk onderzoek houdt om diverse redenen rekening met 3 tot 5%^{xvi, xvii, xviii, xix, xx}.

Onze simpele rekensom laat zien uitgaande van de bevolkingstelling in de leeftijd 5-18 jaar (=2.448.860) en wanneer men dan prevalentiecijfer 3% met autisme aanhoudt, zijn er 73.500 kinderen tussen de 5-18 met autisme en dan kom je bij 1 op 6 hiervan die thuiszitter is op: 12.250 leerlingen met autisme die thuiszitten zonder enig onderwijs.

Wanneer men 5% zou aanhouden, wat aannemelijk wordt geacht door Prof. Dr. C. Rieffe, komen we op nog schrikbarende cijfers: dan zijn er 122.440 kinderen tussen 5-18 met autisme, wat uitkomt op 20.406 kinderen met autisme tussen 5-18 jaar die thuiszitter zijn. Daarmee is het ook aannemelijker om van 30.000 thuiszitters i.p.v. uit te gaan van huidige schatting 15.000-20.000

Wanneer men het onderzoek van UK aan zou houden waarin men spreekt van "18% van de leerlingen met autisme is thuiszitter" komt het erop neer dat er 13.230 kinderen en jongeren met autisme van 5-18 thuiszitten.

WIJ LUIDEN DAAROM OP DIT PUNT DE NOODKLOK EN HARD OOK!

Er is dringende behoefte aan gelijke aandacht en ondersteuning voor leerlingen met autisme, die nu vaak uitvallen, wat leidt tot kansenongelijkheid. Voor deze leerlingen moet dezelfde urgentie gaan gelden als bij HB zoals gemeld in kamerbrief, inclusief trajecten in school, **regulier en speciaal**, met minimaal gelijke financiële steun, zodat onnodige schooluitval en psychisch problemen worden voorkomen^{xxi}.

Oplossingen:

- **Door vroegtijdige signalering** en specifieke ondersteuningsprogramma's als klassen, lessen en locaties kunnen leerlingen met autisme beter worden begeleid. Leerstof moet worden afgestemd (SchrijfLab^{xxii}) en een buddy kan begeleiden en schoolverloop bewaken.
- **Inclusieve architectuur** is vereist, zodat leerlingen met autisme zich veilig en gewenst voelen, kunnen deelnemen aan sociale verkeer en minder eenzaam zijn. Dit leidt tot positievere schoolervaring en betere sociale integratie (zie ook volgende onderwerp).
- **Thuisonderwijs** moet makkelijker en in meerdere vormen, zoals aangeduid in onderzoek 'homeschooling' van O'Hagan^{xxiii}. Onderzoek tijdens Covid liet ook verbetering zien in schoolprestaties door onlineonderwijs bij leerlingen met autisme^{xxiv}.

3. Eenzaamheid, toegankelijkheid en architectuur scholen en instellingen

Probleem:

Sinds 2017 is het in Nederland wettelijk verplicht dat gebouwen met een publieke functie voor iedereen toegankelijk zijn, maar barrières die veel leerlingen dagelijks ervaren zijn onzichtbaar, zoals te veel geluid, te fel licht, onduidelijke routes, overvolle kantines. Kortom: veel scholen en instellingen zijn ontoegankelijk voor leerlingen en studenten met een beperking. Hierdoor missen zij kans om deel te nemen aan het formele en informele sociale verkeer. Ook plekken om tot rust te komen ontbreken.

Deze factoren zorgen voor slechte concentratie, oververmoeidheid, eenzaamheid, onnodig psychisch leiden, en uiteindelijk schooluitval. Nu er de laatste jaren veel nieuwbouw en renovaties zijn uitgevoerd is het zuur dat er geen rekening is gehouden met het VN-verdrag handicap die Nederland in 2016 ratificeerde. Er liggen 8 verspilde jaren, want geen enkele school of instelling is goed toegankelijk voor ons. Veel scholen en instellingen hebben een gebrek aan extra ruimtes zoals: geluidsdichte boots in de gangen en kantines, stilteruimtes, dubbele gangen, aparte kantines en behandelruimtes. En verder ook nog aangepaste time-out lokaal, werk en studeerruimte.

Oplossingen:

- **Met vaak simpele aanpassingen in de architectuur en de inrichting van de fysieke omgeving kunnen veel problemen worden opgelost.** Prof. Dr. C. Rieffe (Universiteit Leiden en Twente) voert onderzoek^{xxv} uit onder leerlingen en studenten met een beperking en/of onderwijsondersteuning die vastlopen in het onderwijssysteem, waarbij o.a. gekeken wordt naar de rol van de architectuur. Het zou goed zijn wanneer haar kennis en die van anderen systematisch gebruikt gaat worden ter verbetering van onze fysieke en mentale status. Het benutten van onderzoek, zoals van Rieffe, zou direct op scholen kunnen worden doorgevoerd, vooral scholen die gaan renoveren of bij nieuwbouw.
- **Essentieel in het onderzoek van Rieffe: is het includeren van de doelgroepen zelf (c.q. co-design).** Co-design als onderdeel van het proces geeft een gevoel van erkenning en validatie, wat positief is voor mentaal welzijn.
- **Aanpassingen in de fysieke ruimte:** met inbreng van de verschillende doelgroepen zelf, bevordert inclusie en gelijkheid, vermindert stress en bevordert een positief zelfbeeld.

Citaten van thuiszitters:

"Ik ben niets waard en tel niet meer mee"

"Ik krijg steeds psychoses. Ik ben de controle over mijn leven en leren kwijt"

"Ik had vrienden op school en nu niets meer. Ik blijf nu de hele dag op m'n kamer"

"Mijn vrienden weg, mijn school weg, mijn toekomst weg, leven heeft zo geen zin"

"M'n ouders klagen dat alles nu duurder is. Lesboeken en bijles. Alles moet nu wijken"

"Ik leef elke dag in pijn en zie het leven niet meer zitten. Niets lukt en niemand wil helpen"

"Ik heb veel ruzie met m'n moeder, eet niet en voel me schuldig. Daarom doe ik mijzelf pijn"

"Ik ben angstig, durf niks meer en vertrouw niemand meer. Ik plas in bed, en ben heel verdrietig"

"Wat mensen niet weten is dat mijn ouders ook geen leven meer hebben. Alles draait nu om mij"

"Alles en iedereen heeft macht en ze hebben mij kapot gemaakt. Onderwijs kan je dus kapotmaken"

"Ik ben de hele dag kwaad, woedend. Ik ben depressief en moest al meermaals opgenomen worden"

"Ik zit vast in een buis die steeds meer aandrukt. Ik kan er niet meer uit en niemand zorgt voor adem"

"Ze behandelen mij nu dagelijks voor depressie. Ik zou eigenlijk de hele dag onderwijs moeten hebben"

"Iedereen doet maar wat. M'n school heeft te lang geknutseld en nu ben ik een afgedankt proefkonijn"

"Handelingsverlegen is het aller schadelijkste woord. Ze komen ermee weg en krijgen nog betaald ook"

4. GPO (Geschillencommissie passend onderwijs), doorzettingmacht en wetten

Probleem:

De nabijheid van een autoriteit als GPO die doorzettingmacht heeft voor de leerling ontbreekt. Om leerlingen in het onderwijs te behouden, zelfs in uitdagende omstandigheden, is een instantie met doorzettingmacht cruciaal om erger te voorkomen, vroegtijdige uitval tegen te gaan, en om adequaat de leerling en de ouder te ondersteunen, waarbij gestreefd wordt naar effectieve oplossingen. In het voortraject wordt de toegang tot onderwijsconsulenten ook bemoeilijkt door lange wachtlijsten, waardoor conflicten in het onderwijs vaak onopgelost blijven en meldingen bij GPO oplopen. Momenteel is betrokkenheid van partijen bij onderwijskwesties vrijblijvend en beperkt tot adviesvorm, waardoor een betrokken partij ervoor kan kiezen dit advies te negeren. Dit is onrechtvaardig en plaatst de leerling in een achterstand van 10-0. Bovendien vereist GPO een uitbreiding van de bestaande drie kernpunten en is er duidelijk behoefte aan een vierde punt. Dit vereist mogelijk een aanpassing van de wetgeving. De positie van leerlingen en ouders, vooral die met speciale onderwijsbehoeften, moet worden versterkt door een betere uitvoering van wetten zoals de WEC, Variawet en doorstroomwet. Elk kind heeft recht op ontwikkeling en ondersteuning, zelfs als zij niet voltijds op een reguliere school kunnen zijn.

Oplossingen:

Het onderwijssysteem is te rigide en biedt beperkte flexibiliteit in deze wetten maar ook een onjuiste en daarmee onterechte uitvoering ten nadele van onze doelgroep en 20+ leerlingen. Financiering en doorstroommogelijkheden moeten worden herzien.

- **Onderwijsconsulenten, onderwijsadviseurs bij SWV's, en Geschillencommissie:** passend onderwijs (GPO) hebben uitbreiding aan medewerkers nodig en meer doorzettingmacht.
- **GPO is nu toegespitst op de volgende drie kernpunten:** 1) De toelating van het kind met een extra ondersteuningsbehoefte; 2) Het ontwikkelingsperspectief (OPP); 3) De verwijdering van een leerling; 4) **Voeg vierde kernpunt toe: 'Uitvoering van een OPP'**, omdat de meeste leerlingen door niet juiste uitvoer van hun OPP of weigering van uitvoer hiervan, uitvallen.
- **Het Voortgezet Speciaal Onderwijs:** moet minder strikt kijken naar leeftijd (20+) en startkwalificatie, en meer naar ontwikkelperspectief. Er is behoefte aan bredere leeftijdsgrenzen in de onderwijswetten en het recht op kwalificaties om te stapelen en langer doen over behalen bundel certificaten of diploma('s), met name voor leerlingen in het speciaal onderwijs.
- **Versterking van de registratie van vrijstellingen:** Dit kan worden bereikt door een eerlijkere registratie van vrijstellingen te bevorderen, zonder dat scholen financieel worden gestimuleerd om kinderen passend onderwijs te ontzeggen. Dit zou kunnen inhouden dat er richtlijnen worden opgesteld om te bepalen wanneer vrijstellingen gerechtvaardigd zijn en dat scholen verplicht worden om deze vrijstellingen nauwkeurig bij te houden en te rapporteren.
- **Versnel de procedure wet leerrecht:** Een spoedprocedure zou de leerling van vandaag de dag enorm helpen en dit zou al direct vroegtijdig uitval reduceren.

Start een pilot leerrecht voor thuiszitters: Deze pilot kan onderzoeken hoe een wet op het leerrecht kan helpen bij het terugdringen van thuiszitters. Voordelen zijn maatwerkonderwijs, flexibiliteit, minder druk, onderzoek naar effectieve benaderingen en een mogelijke vermindering van thuiszitters.

Citaat van thuiszitter:

"Oh ik ben bij het GPO geweest hoor. Ze hebben mij fantastisch geholpen en case gewonnen. Maar mijn school deed er niets mee en gingen weer fluitend door. Wat moet ik nu, steeds weer GPO lastigvallen? Deze route met stress zorgde ervoor dat ik uitviel"

5. Rugzak terug, regie en budget terug naar ouders en leerlingen

Probleem:

De overgang van de financiering door samenwerkingsverbanden in 2014 heeft geleid tot hogere overheadkosten en minder effectieve hulp voor individuele leerlingen. Klachten bij het LBVSO benadrukken het gebrek aan doeltreffendheid en tekortschieten van steun. Voordelen van het verdwenen 'Rugzakje'

- **Gaf ouders de mogelijkheid om te kiezen** tussen regulier en speciaal onderwijs, maar dit is nu beperkt met verkeerde plaatsing en schooluitval tot gevolg.
- **Gaf ouders en leerlingen meer controle** over ondersteuningskeuzes en financiering, wat leidde tot betere betrokkenheid en flexibiliteit. Nu ligt de regie bij iedereen behalve ouder en leerling.
- **Gaf een meer directe en op maat gemaakte ondersteuning.** Passend Onderwijs heeft geleid tot meer bureaucratie en afstand tussen financiering en leerling behoeften.

Oplossingen:

Herstel van Individuele Leerling-financiering ('Rugzakje') voor meer zeggenschap van ouders en leerlingen. Een mogelijke oplossing is om meer ruimte te creëren voor directe betrokkenheid van ouders en leerlingen bij de besluitvorming en financiering. Dit bevordert effectiviteit en individuele ondersteuning, terwijl de bureaucratie wordt verminderd.

6. Onderwijsvernieuwingen schadelijk

Probleem:

Leerlingen en studenten met een beperking en of ondersteuningsbehoefte geven massaal aan veel last te hebben van onderwijsvernieuwingen zoals: leerpleinen, zelf-coaching e.d. Het is de wereld op zijn kop wanneer een school of instelling dit inzet. Lesmethodes worden gebruikt waarvan bewezen is dat ze niet werken: door begrijpend lezen zijn kinderen slechter gaan lezen. Lesmethodes worden ingezet zonder wetenschappelijke onderbouwing. Iedereen die wil, kan een lesmethode ontwikkelen. Diverse onderzoeken wijzen uit dat het vaak schadelijk is voor de ontwikkeling^{xxvi}, en veel leerlingen en studenten ervaren negatieve effecten van deze constante uit-de-duim-gezogen onderwijsvernieuwingen. Wij zijn geen proefkonijnen en willen het beste uit onze opleiding halen en ontwikkelen. Dat is niet via allerlei onbewezen lesmethodes!

Oplossingen:

Wij pleiten voor onderwijsarchitectuur, lesaanbod en onderwijs gebaseerd op wetenschappelijk bewijs en niet op het zoveelste modegril. LBVSO wil een onderzoek naar de schade door leerpleinen en zelf-coaching bij leerlingen en studenten met beperkingen en onderzoek ook manieren om hen te beschermen tegen druk van besturen om innovaties door te voeren. Het onderzoek zal bewustwording vergroten over risico's van onbewezen effectieve lesmethodes. Identificatie van interventies kan leiden tot beleidsaanpassingen en ondersteuning, wat succes in het onderwijs bevordert.

Citaten van thuiszitters:

"Omdat ze zo lang zochten en probeerden ben ik helemaal uitgezogen"

"Het was vrijstelling of niets. Nu heb ik ook echt niets, geen onderwijs en geen toekomst"

"Mijn school is inspectie onvoldoende. Er was veel lesuitval en niemand die ons beschermt"

"Mijn hele familie is kapot gemaakt. Ze hebben voor mij oorlog moeten voeren en verloren"

"Ik was 18 en toen begon het dwingen om van mij af te komen, ik kon het toch niet zeiden ze"

"Van school naar thuiszitlocatie en van locatie naar weer een ander rotting waar ik niets leerde"

7. Rommelpotje

Probleem:

Een "rommelpotje" wordt voorgesteld als een financieringsbron voor niet-bekostigde initiatieven die dreigende thuiszitters helpen terug te keren naar school. Op 5 april 2023 heeft Kamerlid Kwint een toezegging van de minister verkregen om zo'n fonds op te zetten, omdat bestaande initiatieven vaak niet binnen het traditionele onderwijssysteem vallen en daardoor geen financiële steun ontvangen, ondanks beschikbare middelen van €122 miljoen. Echter, het idee vanuit de kamerbrief dat het fonds binnen het bestaande systeem moet passen, is ironisch, omdat succesvolle initiatieven juist buiten dit systeem vallen. Het probleem wordt veroorzaakt doordat bestaande initiatieven die thuiszitters helpen terug te keren naar school vaak niet binnen het traditionele onderwijssysteem passen en dus geen financiële steun ontvangen, ondanks beschikbare middelen. Gebruik van PGB en WLZ is daardoor frequent en dat moet stoppen, want er is genoeg geldstromen in het onderwijs.

Oplossingen:

- **Oprichting van een onafhankelijk beheerd fonds:** Het fonds moet daarom buiten het systeem worden beheerd, om kinderen die buiten de traditionele kaders vallen een kans te geven. Dit fonds zou specifiek gericht zijn op het ondersteunen van niet-bekostigde initiatieven die thuiszitters helpen terug te keren naar school.
- **Flexibele financieringsregelingen:** Een andere benadering is om flexibele financieringsregelingen te implementeren binnen het bestaande systeem, waarbij ruimte wordt geboden voor niet-traditionele initiatieven. Bv. het creëren van specifieke financieringsstromen of subsidieprogramma's.
- **Aanpassing van de Europese aanbestedingsregels:** Een meer structurele oplossing is om te pleiten voor aanpassingen in de Europese aanbestedingsregels om ruimte te bieden voor initiatieven die buiten het traditionele kader vallen.

Dit zou een meer fundamentele verandering vereisen op Europees niveau, maar het zou de mogelijkheid bieden om op lange termijn duurzame oplossingen te vinden voor het ondersteunen van kinderen met onderwijsbehoeften die momenteel niet worden bereikt door het systeem.

Wij roepen Kamerleden op om voor nu via een motie of toezegging van de minister het fonds buiten het bestaande systeem te plaatsen, zodat kinderen die momenteel niet geholpen worden door het systeem een kans krijgen.

Citaten van thuiszitters:

"Er was een aparte HB-klas in school. Dat paste niet bij mijn autisme en toen was de koek op"
"Ik was 18 en toen begon het dwingen om van mij af te komen, ik kon het toch niet zeiden ze"
"Je kan beter niet klagen, want dan wordt je leven een hel. Ze behandelen je dan als een virus"
"De school paste mij niet, het was een verkeerde jas en de school wilde niet een nieuwe kopen"
"Mijn school was heel onveilig met agressieve leerlingen, het leek wel de maffia. Ik zit nu thuis"
"Een OPP is niets waard. Het is een papieren leugen voor een zak met geld. Maar ik kreeg niets"
"Mijn moeder is overspannen omdat ze mij wilde helpen om onderwijs te krijgen. Dat lukte niet"
"Focus ligt op startkwalificatie aftikken en niet op het beste uit ons halen. Dan mis je alle kansen"
"Ik had een constante steen op mijn schouders. Ik moest presteren zoals de anderen zonder hulp"
"Ik had maatwerk nodig, maar kreeg gedoe en ruzie. Niets kon en niets wilden ze. Klaar dan toch?"
"Als het even slecht gaat met je prestaties sta je op de exit-lijst. Geen ruimte meer dus je moet gaan"
"L.E.R.E.N dat is wat ik wil. Stratenmaker. Maar dat kan pas als ik in hun straatje met rot stenen pas"
"Dus als je niet past in hun systeem moet ik weg en zij mogen door. Heb ik geen toekomst en zij wel?"

8. Afstandsonderwijs investeren en informeren

Probleem:

De voorgestelde wetgeving voor digitaal thuisonderwijs richt zich alleen op leerplichtige leerlingen tot 18 jaar, terwijl het ook van toepassing moet zijn op oudere leerlingen zonder startkwalificatie en op leerlingen die hun kwalificatieniveau willen verhogen. Ook is aanspraak maken op dit programma een ware slag om ander onderwijs en dat moet anders.

Oplossingen:

We zijn blij met het 'digitaal thuisonderwijs' programma dat in december 2023 is voorgesteld als voorloper van het 'wetsvoorstel over onderwijszorgarrangementen en digitaal afstandsonderwijs'. We benadrukken dat deze wetgeving niet alleen moet gelden voor leerplichtige leerlingen, maar ook voor 20-plussers zonder startkwalificatie en alle leerlingen die hun kwalificatieniveau willen verhogen. We pleiten ook voor experimenten op alle onderwijsniveaus. Het is van cruciaal belang dat het vervolgonderwijs ook in deze wet wordt opgenomen. Voor de huidige leerlingen is er dringend behoefte aan een routekaart met duiding per mogelijkheid, wie daarvoor in aanmerking komt en welke stappen ervoor genomen moeten worden. Een betere uitleg aan de uitvoerders (scholen en samenwerkingsverbanden) van dit programma is ook nodig, geef hun workshops voor optimalere en vooral snellere bediening ter voorkoming van vroegtijdige uitval en mentale schade. Hou de leerling aan boord.

9. Tussen wal en schip locaties, thuiszittersinitiatieven en particulier onderwijs

Probleem:

Wanneer je dreigt uit te vallen of al uitgevallen bent en thuiszit, zijn er talloze aanbieders (veelal ouders), vaak particulier, die 'thuiszit' programma's aanbieden. Vanuit een school kun je ook doorverwezen worden naar een van deze locaties al dan wel of niet in combinatie met een ingekort rooster op school. De keuze is reuze, maar niet altijd beter. Allerlei 'keurmerken' is geen garantie en is ongecontroleerd.

- **Er ontbreekt echter adequate controle en normering:** ook vanuit scholen en samenwerkingsverbanden die doorverwijzen, naar 'particuliere' locaties die zorg en onderwijs aanbieden voor uitgevallen leerlingen. Strikte regelgeving en toezicht vanuit de overheid op deze sector ontbreekt daardoor vaak en dat veroorzaakt juist meer schade dan verbetering.
- **Particuliere onderwijslocaties:** ontvangen vaak geld uit verschillende bronnen, PGB en WLZ. Dit kan leiden tot een gebrek aan transparantie en verantwoording over deze gelden en of ze daadwerkelijk bijdragen aan kwalitatief hoogstaand onderwijs en zorg voor de leerlingen.
- **Er is mogelijk een gebrek aan bewustzijn:** over de risico's van het kiezen voor particuliere locaties zonder passende kwaliteitsgaranties. Dit kan resulteren in een situatie waarin niet wordt voldaan aan hun behoeften en mogelijk zelfs schadelijk kan zijn voor hun ontwikkeling.
- **Gespecialiseerd personeel ontbreekt:** leerlingen die uitgevallen zijn, zijn vaak door een zware tijd gegaan, waardoor hun zorg- en onderwijsbehoeften zijn toegenomen en zij meer dan ooit behoefte hebben aan maatwerk van gekwalificeerd personeel. Tijdens begeleiding is er vaak behoefte aan specialistische geestelijke gezondheidszorg (SGGZ) en kan men niet zomaar aan de slag gaan met een kind dat ernstig beschadigd is en waarop vaak stagiaires worden gezet.

Oplossingen:

Er is een strengere regelgeving nodig, samen met transparantie over financiering en prestaties. PGB en WLZ zou niet ingezet mogen worden voor onderwijslocaties (en op scholen). Voorlichting aan ouders en leerlingen over de risico's van ongecontroleerde particuliere locaties is essentieel. Ook zou meer samenwerking tussen reguliere scholen en particuliere locaties de overgang voor leerlingen kunnen verbeteren en moet professionele zorg en onderwijsinzet een vereiste worden.

Bijlage: Referenties en Bronnen

- ⁱ <https://www.kinderombudsman.nl/nieuws/te-veel-kinderen-krijgen-geen-onderwijs-zorgen-om-blijvende-problematiek-van-thuiszitters>
- ⁱⁱ <https://www.omroepwest.nl/nieuws/4827903/aantal-jongeren-dat-niet-naar-school-gaat-meer-dan-verdubbeld-in-den-haag>
- ⁱⁱⁱ <https://www.nji.nl/nieuws/69-uitgestroomde-vso-leerlingen-heeft-uitkering>
- ^{iv} Eichengreen, A., Broekhof, E., Tsou, Y.T., & Rieffe, C. (2023). Longitudinal effects of emotion awareness and regulation on mental health symptoms in adolescents with and without hearing loss. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 32, 705-724. doi: 10.1007/s00787-021-01900-9
- ^v <https://www.regelhulp.nl/onderwerpen/onderwijs-en-zorg/documenten/publicaties/opaz/handreikingen/1/sprintkaart-thuiszitters>
- ^{vi} https://www.telegraaf.nl/nieuws/1120739849/lesuitval-voortgezet-onderwijs-steeds-extremer-en-dat-leidt-tot-woede-dit-is-funest/?utm_source
- ^{vii} <https://oudersenonderwijs.nl/nieuws/zorgen-bij-ouders-over-prestatiedruk-op-school/>
- ^{viii} <https://www.stoppestenu.nl/pesten-en-verstandelijke-beperking-cijfers-en-feiten>
- ^{ix} Broekhof, E., Bos, M.G.N., Camodeca, M., & Rieffe, C. (2018). Longitudinal associations between bullying and emotions in deaf and hard of hearing adolescents. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 23, 17-27. doi: 10.1093/deafed/enx036
- ^x <https://www.ad.nl/binnenland/tientallen-scholen-slaan-alarm-heftig-geweld-en-toename-wapens-leerlingen~a8e399b2/>
- ^{xi} <https://www.volkskrant.nl/binnenland/onderwijskwaliteit-kachelt-achteruit-oordeelt-de-inspectie-vrijheden-woorden-te-vaak-vrijblijvendheden~be24ea4e/>
- ^{xii} <https://www.volkskrant.nl/binnenland/onderwijskwaliteit-kachelt-achteruit-oordeelt-de-inspectie-vrijheden-woorden-te-vaak-vrijblijvendheden~be24ea4e/>
- ^{xiii} <https://www.trouw.nl/onderwijs/jasper-16-kan-weer-naar-school-dankzij-deze-prikkelarme-plek~b208a0a1/>
- ^{xiv} <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2014/35/bijna-3-procent-van-de-kinderen-heeft-autisme-of-aanverwante-stoornis>
- ^{xv} <https://kenniscentrum-kjp.nl/professionals/autisme/>
- ^{xvi} <https://www.autismspeaks.org/autism-statistics->
- ^{xvii} <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7545649/>
- ^{xviii} <://hal.science/pasteur-02445082>
- ^{xix} Begeer, S., El Bouk, S., Boussaid, W., Meerum Terwogt, M. & Koot, H. M. (2009). Autisme bij etnische minderheden. Onderdiagnose en diagnostische vertekening. *Cultuur, Migratie en gezondheid*, 3, 122-129.
- ^{xx} <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/36952288/>
- ^{xxi} Pouw, L. B. C., Rieffe, C., Stockmann, L., & Gadow, K. D. (2013). The link between emotion regulation, social functioning, and depression in boys with ASD. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 7, 549–556
- ^{xxii} <https://www.uu.nl/nieuws/ocw-subsidie-voor-onderzoek-naar-inclusiever-speciaal-schrijfonderwijs>
- ^{xxiii} <https://eprints.whiterose.ac.uk/170124/1/2021%20%27Hagan%20Bond%20and%20Hebron%20RASD%20%28AAM%29.pdf>
- ^{xxiv} Plak, R., Rippe, R., Merkelbach, I., & Begeer, S. (2023). Psychosocial Outcomes in Autistic Children Before and During the COVID-19 Pandemic. *Journal of autism and developmental disorders*. <https://doi.org/10.1007/s10803-023-06101-8>
- ^{xxv} <https://www.universiteitleiden.nl/nieuws/2023/12/carolien-rieffe-aan-de-slag-met-nwo-beurs-voor-onderzoeksproject-naar-eenzaamheid>
- ^{xxvi} <https://www.academica-group.com/kennis/bevorderen-leerpleinen-het-leren>